Velečenom
Ocu Ambrozu Bačiću, Dominikancu
poklanja
autor pisac.

DOMINIKANSKA VIŠKA BOGOSLOVSKA ŠKOLA
DUBROVNIK

Podaci za biografiju
Pjesnika Gjiva Fr. Gundulića

Priopćuje

Niko I. Gjivanović
gradski dušobrižnik

Preštampano iz „Smotre Dalmatinske"

U ZADRU
Nagragjena tiskarnica Petra Jankovića
1909.

26961

Podaci za biografiju
Pjesnika Gjiva Fr. Gundulića

Priopćuje

Niko I. Gjivanović

Preštampano iz „Smotre Dalmatinske“

U ZADRU

Nagragjena tiskarnica Petra Jankovića

1909.

God 1900 objelodanio je u Göteborgu švedski čuveni učenjak, profesor Alfred Jensen na njemačkom jeziku svoju podulju monografiju pod naslovom „*Gundulić und sein Osman*“. Jedna je od važnijih glava u toj knjizi treća, koja nosi naslov „Gundulićeva biografija“, gdje je doslovce štampana, tada za prvi put, za nas vrlo zanimiva i važna oporuka, što ju je dne 6 februara god. 1627 napravila „vernaculo sermone illyrico“ *Gjiva ud. Frana Gjiva* (Ivana) *Gundulića*, majka slavnog nam dubrovačkog pjesnika-prvaka. Iza teksta oporuke nanizao je gosp. Ješen u 7 tačaka neke važne podatke genealoške i biografske o pjesniku „Osmanide“, o njegovim roditeljima i drugim najbližim mu srodnicima, iznoseći ujedno i neke svoje dobre izvode, a to na temelju ove oporuke. Važne ove vijesti, koliko god one važne bile, nijesu, na žalost, ipak takove — kao što se i sam gosp. Jensen izrazuje — da se nakon njih već može govoriti o potpunoj Gundulićevoj biografiji.

O ovoj lijepoj dubrovačkoj književnoj studiji naučenjaka stranca napisali su stvarne prikaze i ocjene gospoda: prof. D.r Gjuro Šurmin, [1]) prof. Pavle Popović [2]) i prof. David Bogdanović. [3])

Pisac ovih redaka, listajući matice dubrov. gradskog župnog ureda kao i rukopisne knjige starog arhiva dubrov. nadbiskupije, srećom je uočio nekoje bilješke, na temelju kojih bi se Gundulićeva biografija dala donekle popuniti. Dio te zanimive gragje priopćen je god. 1905 u podliscima dubrov. „Prave Crvene Hrvatske“ od $^{23}/_{9}$, $^{18}/_{11}$ i $^{16}/_{12}$, pod skupnim naslovom „Nekoliko prilogâ literarnoj prošlosti dubrovačkoj“, a ostalo god.

[1]) U listu „Vienac“ (Zagreb) brbr. 19., 20., 21. god. 1901.

[2]) U beograd. listu „Српски књижевни гласник“ brbr. od 16/3, 1/4 i 16/4 god. 1901. — U broju od 16/4 na str. 143. i 144. ispravljena su i popunjena dva zaključka, što ih je gosp. Jensen bio izveo iz pomenute oporuke.

[3]) U listu „Školski Vjesnik“ (Sarajevo), svez. jul-septembar god. 1902.

1906 u br. IV. dubrov. „Srđ-a“ pod naslovom „Prilozi za biografiju Điva Fr. Gundulića“.

U tome pravcu mislimo i proslijediti, pregledavši lani i ove godine u dubrovačkom državnom arhivu nekoje knjige „Testamenta“ XVI. i XVII. vijeka, te vrlo znamenite zbornike „Specchio“ i „Registro Maritaggi de' Nobili“, iz kojih se rukopisa dade popabirčiti obilatijih i točnijih vijesti za Gundulićev životopis. [1])

* * *

Iz koje je porodice bila pjesnikova majka? U kome su rodbinskom odnošaju bili megjusobno pjesnici Gjivo Franjin Gundulić i Gjono (Junij) *Gjorin* (Gjurov) *Palmotić?* — Na ta neriješena pitanja, oko kojih se nekoliko bavio prof. Jensen, u stanju sam da ovim člankom odgovorim. Na jednom mjestu u oporuci pjesnikove majke ima, doduše, nekih izraza, ali su tako neodregjeni, da bez drugih podataka ne mogu da nam pomognu pri riješenju gornjih pitanja, a pomoću drugih, opredjeljenijih podataka, oni se mršavi podaci lijepo potvrgjuju, kako ćemo to kasnije i vidjeti. Takovo je ono mjesto u oporuci, gdje je govor o grobu pred otarom sv. Jerolima u dubrov. dominikanskoj crkvi („u Predikature“), gdje su bili sahranjeni našoj oporučiteljici roditelji i brat (ne „braća“, kako u kritici prof. Popovića).

Koji su to jasniji podaci? — Evo. Na 7 Februara god. 1560 napravio je dubrovački vlastelin *Marin Pavov Gradić* svoju oporuku, pa na 11 avgusta iste godine priložak toj oporuci; ovaj Gradić ima biti preminuo početkom avgusta god. 1563, jer mu je oporuka zavedena u službene knjige na 6 avgusta 1563. Oporučno ostavio je on svoje imanje svojim sinovcima („nepoti“), ali tek po smrti svog brata a njihova oca *Jera Pava Gradića*. Ti su baštinici bili braća: Gjivo, Mato, Vlaho, Gjono, Felić i Gjivo „nijemi“. U oporučnom prilošku zapisao je Marin Gradić dvojici od ove braće, biva Gjivu i Matu, svakomu još po 20 dukata kao nagradu za njihov trud oko utjerivanja i dijeljenja prihoda one ostavštine prve godine po smrti njegovoj (oporučiteljevoj). U istoj toj oporuci ima i nekoliko manjih zapisa na korist drugih osoba, od kojih vrijedi spomenuti redovnika Bazilija (Benediktinca u dubrov. samostanu sv. Jakova), a i taj je bio brat pomenute braće, te sestre im: Linju (Jelenu) i Klaru. [1])

Ova su braća i sestre Gradići imali, kako inače obaznasmo, još jednu sestru imenom Gjivu. [2])

Nakon one Gradićeve oporuke slijede bilješke o razdijeljenju zavještanih zapisa, pa i dvije bilješke o razdijeljenju onih 40 dukata. Potonje dvije bilješke nose datum 14 juna 1596. Do tada su već bili preminuli od gornje braće Gradićâ za stalno ovi: Gjivo († god. 1567), [3]) Mato († god. 1570), [4]) Vlaho, Felić, a nadživio ih je barem brat Gjono. Možemo reći, da tada više nije živio ni brat im fra Bazilij, ako je to onaj što je bio biskup u Stonu († 1585). Ono su dakle 20 dukata ostavljenih Gjivu Jera Gradića megju sobom razdijelili — kako svjedoče one 2 bilješke — njihovi srodnici: Gjono Jerov Gradić, udate kćeri pk. Vlaha Jera Gradića i za *Gjivu, kćer pok. Mata Jera Gradića, muž joj Frano Gjivov Gundulić* („Ser Franciscus Joannis de Gondula uti maritus D. Giue haeredis pro sua portione praedicti q.m Ser Joannis mediante persona q.m Ser Matthaei fratris eiusdem q.m Ser Joannis“). Drugo ono 20 dukata ostavljenih Matu Jera Gradića primio je za istu *Gjivu, kćer pok. Mata Jera Gradića, njen muž Frano Gjivov Gundulić* („Ser Franciscus Joannis de Gondula tanquam maritus D. Giuae filiae, et haeredis q.m Ser Matthaei Hieronymi de Gradis“).

Po ovomu već nam je jasno, iz koje je dubrovačke plemićke porodice bila Gjiva Gundulić; ona je, eto, bila iz porodice Gradićâ.

No poći ćemo i dalje.

Spomenuti Jero Pavov Gradić, brat Marina Pava Gradića, napravio je svoju oporuku na 24 januara 1565, zavedenu u službene knjige na $^{27}/_{12}$ iste godine. [5])

[1]) Ugodna mi je dužnost i ovdje srdačno zahvaliti veleuč. gosp. prof. J. Gelcich-u, direktoru dubrov. državnog arhiva, što mi je dobrohotno bio pri ruci kod traženja i upotrebljivanja ovih rukopisa.

[1]) Testamenta Notarie 1562. — f.o 44.

[2]) V. oporuku Gjive ud. Jera Pava Gradića (Test. Not. 1573. — f.o 58), i rkp. „Registro Maritaggi“ f.o 48.

[3]) Rkp. „Specchio“ f.o 388 v.

[4]) Ibid. fol. 389.

[5]) Testamenta Notarie 1562 — f.o 151.

U toj oporuci spominje on i svoje sinove, od kojih neke, kao „don Bazilija“, [1]) Gjiva „nijemoga“, drugog Gjiva, Mata, Vlaha, Gjona i Felića, poznajemo iz gornje oporuke Marina Pava Gradića. Uz ove žive spominje i svoje već preminule sinove: Pava, Gjura i Marina. To napominjem samo za to, da se vidi, kako je taj Jero Gradić imao „lijepu balicu“ sinovâ i kćerî· U testamentu on spominje i živu svoju suprugu „Gjïvu“ (rogjenu Gučetić [2]).

Kad smo tako obaznali za roditelje oca pjesnikove majke, zgodno je da spomenemo i to: ko joj je bila majka. To je bila Marija („mlagja“), kći Marina Luke Sorkočevića i majke Mare. [3])

Dodajmo još i to, da je pjesnikova majka imala i jednog brata imenom Jera, [4]) i da su se članovi plemičke porodice Gradićâ sahranjivali u grobu (možda da je bilo više od jednoga) u crkvi dominikanskoj, kako nam svjedoče i bilješke u starim maticama mrtvih u Dubrovniku, pa su nam eto potvrgjeni i razbistreni oni nejasni izrazi u oporuci pjesnikove majke.

* * *

Ostaje nam jošte da riješimo drugo ono pitanje: U kome su rodbinskom odnošaju bili naši pjesnici Gjivo Fr. Gundulić i Gjono Gj. Palmotić. Appendini ih zove talijanskim izrazom „cugini“, [5]) a prije njega Stjepan Gradić latinskim izrazom „consobrini“. [6]) No kako ovi izrazi mogu imati i više nego jedno značenje, tako ovim putem nije nam moguće doći kraju. Al' evo i drugog načina, da se riješi ovo zanimivo neriješeno pitanje.

[1]) U testamentu je nazvan „Nicolò ò vero Don Basilio, monaco“, dakle se zvao Nikola, prije nego je pošao u redovnike.

[2]) Za njezino prezime obaznajemo iz njene oporuke. (Test. Not. 1573 — f.o 58).

[3]) U oporuci Marina Luke Sorkočevića. (Test. Not. 1555 in — f.o 173). Tu ovaj Sorkočević zove gornju Mariju „Seconda Maria mia figliuola“ uz drugu Mariju, koju zove „Maria figliuola mia primogenita“.

[4]) U oporuci Gjive ud. Jera Pava Gradića. (Test. Not. 1573 — f.o 58).

[5]) U svom uvodu Jakšićevom „Slobodnom prijevodu Osmanide“, st. 19., te u „Notizie ist. crit.“ II. str. 235.

[6]) U poznatom uvodu pred Palmotićevom „Kristijadom“.

I do sada se znalo o Gjonu Palmotiću, da mu je otac bio Gjore Palmotić a mati Ora (Ursula) Gradićeva, sestra Miha Gradića. [1]) A ko je bio taj Miho Gradić? — Bio je to brat Pava Gjonova Gradića i sestara Klare i Ore. Od njih je potonja bila udata za Gjoru Gjorina Palmotića, te je s njime imala sinove: Gjoru, Gjiva i — *Gjona (pjesnika);* a Miho Gjonov Gradić sa suprugom Marijom Benešićevom imao je sinove: Stjepana (glasovitog opata, pisca, diplomatu), Gjona i Pava. Sve to obaznajemo čitajući oporuku onog Pava Gjonova Gradića od 3 jula 1631 i bilješke nakon te oporuke. [2]) I baš ovu braću: Pava i Miha Gradića nalazimo spomenute u nekim arhivalnim bilješkama, [3]) iz kojih bistro proizlazi, da im je otac bio Gjono Gradić a djed (očev otac) Jero Pavov Gradić, koji je bio ocem i onoj Klari, sestri, kako prije vidjesmo, onoj desetorici braće Gradićâ.

Evo tih bilježaka:

„D. Clara f(ilia) Ser Hieronimi pauli de Gradis — iperperi CC. Desponsata Ser Orsato Junij de Gondula de anno 1558 die . . . .“. „Die 12 Aprilis 1576 Ser Junius hier. de Gradis frater supradictae Clarae sponte de supradictis iperperis ducentum cessit Comuni 89, debitos per q.m Ser Hieronymum eius patrem et iperperos 25 debitos per q.m Blasium fratrem dicti Ser Junij in executionem partis captae in Ex.mo Maiori Consilio sub die 28 martij 1576. R.do“. „Die 23 Maij 1620. Ser Paulus Junij de Gradis, cum assensu Ser Michaelis sui fratris, ambo filij praedicti q.m Ser Junij, sponte de praedictis iperperis CC. cessit Comuni iperperos triginta duos grossetti III, debitos per dictum Ser Paulum ad librum punctaturarum, et hoc in executionem suae supplicationis acceptatae in ex.mo Consilio Rogatorum sub die hesterna f.o 91. R.do“.

Prema dosad kazanom Jero Pavov Gradić bio je dakle pradjed a supruga mu Gjiva rogj. Gučetić prababa pjesnicima: Gjivu Frana Gundulića i Gjonu Gjore Palmotića. Po tomu su oba pjesnika bila megjusobno (po svojim materama) drugobratučedi, a taj su stepen srodstva mogli Gradić i Appendini označiti izrazima: „consobrini“ i „cugini“.

[1]) U Gradićevom uvodu pred Palmotićevom „Kristijadom“.

[2]) Testamenta Notarie 1633 — f.o 21.
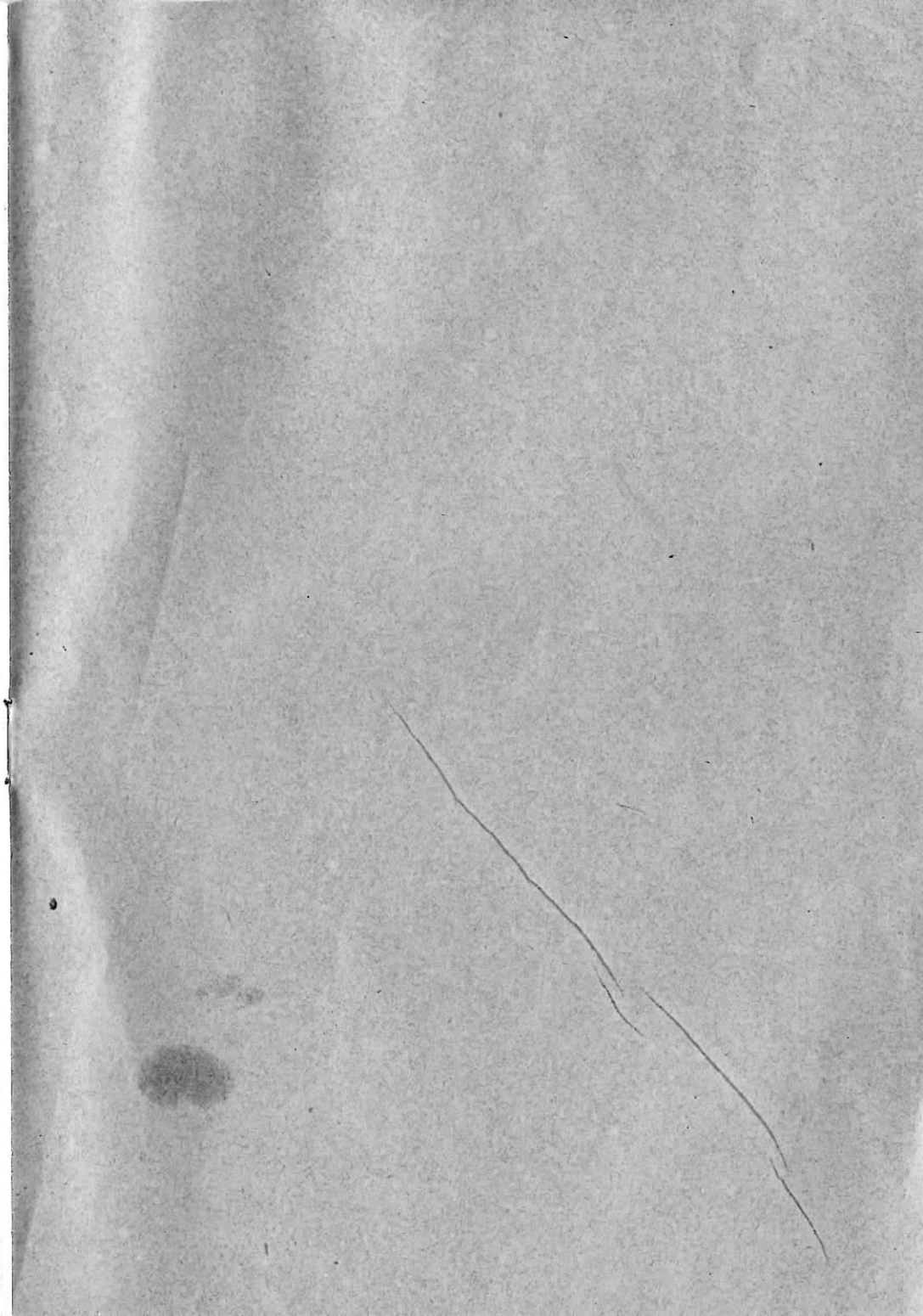
[3]) Registro Maritaggi de' Nobili f.o 50.